Voor een beter (erfgoed)begrip

Werken aan toekomstbestendige begrippenkaders voor inclusieve en vakkundige erfgoedwerking

1. Context?
Paradigmaverschuiving in de erfgoedwereld begin 21ste eeuw

In het eerste decennium van deze eeuw zagen we de ontwikkeling van een **cultureel-erfgoedbeleid** in Vlaanderen. De introductie van het paraplu-begrip 'cultureel erfgoed' stond een nieuwe aanpak voor, waarin -voordien afzonderlijk werkende- sectoren van archieven, musea, erfgoedbibliotheken, organisaties voor volkscultuur, de opstartende erfgoedcellen, later ook expertisecentra … werden samen gebracht in een Vlaams beleidskader.

Noties van **integraal** en **geïntegreerd,** alsook **complementair**, **erfgoedbeleid** waren in het opstartende erfgoedbeleid richtinggevend:

- integraal: omvat de verschillende aspecten en types van erfgoedzorg
- geïntegreerd: afgestemd met andere (erfgoed)organisaties en maatschappelijke domeinen…
- complementair: met principes van complementariteit tussen de verschillende beleidsniveaus (landelijk-provinciaal-regionaal-lokaal…) en beleidsdomeinen

Deze ontwikkelingen in Vlaanderen vonden plaats in het spoor van innovaties in het ruimere internationale erfgoedgebeuren, die een paradigmaverschuiving markeerden voor referentiekaders en omgang met erfgoed in de 21ste eeuw:

> de komst van een nieuwe **Conventie voor 'safeguarding intangible cultural heritage'** in het kader van de mondiale samenwerking rond UNESCO (2003). Deze Conventie is een baanbreker geweest in het erkennen van waarde en belang van **levend erfgoed** van mensen en samenlevingen ('groepen, gemeenschappen en individuen'), dat eerder veelal buiten beeld was gebleven: tradities, kennis, rituelen, vakmanschap…
> *Als nieuw internationaal instrument betekende de UNESCO 2003 Conventie met name een betekenisvolle pendant voor de* ***Werelderfgoed****conventie van 1972.*

> de komst in Europa van de kader-**conventie van FARO** voor de waarde van erfgoed in de samenleving (2005).
> De FARO Conventie was met name baanbreker voor een **breder erfgoedbegrip** en het benaderen van erfgoed vanuit de **rol en betekenis in de samenleving**.

Beide FARO en UNESC0 2003 Conventies delen met elkaar de doorbraak en omslag naar een **mens- en maatschappij-gerichte omgang met erfgoed**, die ze met een inzet op **duurzame ontwikkeling** verbinden.

Beide verleggen daarbij ook grenzen inzake **governance**: de 2003 Conventie maakte als allereerste VN-instrument de '**participatory turn**' - door de betrokkenheid van 'communities, groups, and in some cases individuals' centraal te stellen en ook in het beleid te verankeren. De FARO Conventie introduceerde de notie van 'heritage communities': *people who value specific aspects of cultural heritage which they wish, within the framework of public action, to sustain and transmit to future generations.*
Het begrip 'erfgoedgemeenschap' vond heel kort nadien doorgang en een vertaalslag binnen de Vlaamse kaders van erfgoedwerking.

In diezelfde periode zien we de oriëntering van de ICOM definitie (2007) rond de maatschappelijke rol van musea, de internationale belangstelling voor het Burra Charter (versie 2004, Australië) dat op een omvattende wijze erfgoedzorg situeert binnen meervoudige betekenissen –esthetisch én historisch én sociaal énz.- alsook in relatie tot voorgaande, actuele en toekomstige generaties (notie duurzaamheid)…
De tijd bleek rijp voor een andere kijk op de omgang met erfgoed wereldwijd.[1]

[1] Tegelijk is het wel zo dat er te midden van deze internationale ontwikkelingen ook gaten vielen: bv. bij UNESCO zijn geen volwaardige instrumenten rond roerend erfgoed uitgebouwd – om meerdere factoren: het reeds bestaande ICOM kader voor musea, de politieke sensitiviteit in de ontwikkeling van het Memory of the World programma (archief en geheugen), …
Andersom is naast alle aandacht die in de 20ste eeuw in Europa naar materieel erfgoed is uitgegaan (denk aan de Conventies van Valletta, Granada, …) in het zog van de lancering van de geïntegreerde FARO-Conventie de uitwerking van een flankerend volwaardig instrument voor het levende/immateriële erfgoed in Europa veronachtzaamd, wat op zijn beurt een gemis aan gelijkwaardig instrumentarium voor de ontwikkeling van het terrein in Europa als resultaat heeft (impact op beleid, fondsen…).

2. In Vlaanderen:
2.1 balanceren tussen de integratie van immaterieel cultureel erfgoed en een integraal erfgoedbegrip

In Vlaanderen werd het vernieuwde erfgoed-denken doorgevoerd in beleid, waarbij cultureel-**erfgoedgemeenschappen** een belangrijke plaats binnen het functioneren van de sector en de oriëntatie van de cultureel-erfgoedwerkingen toebedeeld kregen.

In dezelfde periode werd in Vlaanderen ook de **nieuwe erfgoed-pijler van immaterieel cultureel erfgoed (ICE) gestaag ingebed** in beleid. Als ratificerende lidstaat (2006) van de UNESCO 2003 Conventie heeft België zich geëngageerd voor de implementatie op zijn grondgebied.
Binnen de bevoegdheidsverdeling in België betekent dat in de Vlaamse context de facto een **uitbreiding van (materieel) roerend cultureel erfgoed met voortaan ook immaterieel cultureel erfgoed als bevoegdheid voor de Vlaamse Gemeenschap**. Een verbreding van het Vlaamse erfgoedbeleid dus met een nieuw luik.

In de eerste jaren werd inzake immaterieel cultureel erfgoed een **experimenteel beleid** gevoerd. Dat gebeurde enerzijds vanuit de mogelijkheden van reeds geconcipieerde decretale kaders en instrumenten waar die het toelieten (CE-decreet 2008 en 2012, organisaties volkscultuur, expertisecentra, erfgoedcellen… met integrale, thematische en geografische invalshoeken op erfgoedwerking). Anderzijds was er ontwikkeling van specifieke beleidsinstrumenten: Inventaris Vlaanderen, Platform immaterieelerfgoed.be …

Participatie en de centrale rol van erfgoedgemeenschappen waren van meet af kenmerkend aan het ICE-beleid.
Dit liep mooi samen met de ruimere introductie van de participatieve benadering en de nieuwe oriëntatie rond cultureel-erfgoedgemeenschappen die op dat ogenblik in de rest van de cultureel-erfgoedwerking doorgang vond.

De tijdsgeest was op dat ogenblik vast ook rijp geweest voor het doorvoeren van een meer doorgedreven integraal en geïntegreerd erfgoedbegrip, of holistisch erfgoedbegrip, in Vlaanderen, dat vanuit samenhang van erfgoed (en) in context zou vertrekken. Echter, om beleidsmatige en institutionele redenen lag dat veel moeilijker. Onroerend erfgoed valt als voorheen onder Gewestelijke bevoegdheid. Geschiedschrijving hoort bij het domein van wetenschappen. Musea zijn veelal in lokale besturen verankerd. Enzovoort. Anderzijds was op zijn beurt het nog maar net gestarte, prille beleidsveld rond borgen van immaterieel cultureel erfgoed ook (nog) sterk gebaat bij gerichte beleidsincentives om zich te kunnen ontwikkelen en te groeien.

Een decennium later drijven weliswaar in het functioneren van het erfgoedveld ook de manco's van die toen niet-doorgevoerde beleidstransities en integratiebewegingen boven.

2.2 tussen paradigma en realiteit van alledag

Men had vanuit het beleid de opstart van het –vooruitstrevende– Cultureel Erfgoeddecreet van 2008 in Vlaanderen tevens gepaard willen laten gaan met een stevige **financiële impuls die het erfgoedveld** mee de 21ste eeuw kon instuwen. Dat was echter buiten de economische crisis van 2008 gerekend.

Intussen raast uiteraard onverminderd de maatschappij aan hoog tempo verder. Dit gaat in de jaren 2010 ook steeds meer sporen en verwachtingen binnen de omgang, invullingen en verwachtingen rond erfgoed trekken: publiek en participanten zijn immers op uitkijk naar hedendaagse vormen van **beleving, herinneringscultuur, digitalisering, storytelling, diversiteit, meerstemmigheid** … wars van institutionele en legistieke beperkingen.

Neveneffect van de samenloop van ontwikkelingen –**tussen budgetschaarste, beleidsvernieuwing en beleidsverbreding**– is dat er ruis in het institutionele en politieke discours is komen sluipen: elke **nieuwe beleidsdimensie** verwordt tot argument en verwachting van een verhoopte injectie met **nieuwe middelen**.

Een roep om ook gewoon, goed, professioneel en kwalitatief, voor het '**basiswerk**' rond erfgoed te kunnen zorgen, klinkt ondertussen jaar na jaar steeds luider bij erfgoedwerkers.

Een **omslag is aan de orde**. Het **telkens toevoegen van bijkomende erfgoedtaken, erfgoedtypes, functies en andere dimensies is als model niet langer houdbaar**.
Des te meer vergt de **omgang met erfgoedwerkingen, -collecties en -huizen**, vandaag kaders die kunnen faciliteren om **lenig en omvattend tewerk te gaan**, om eigentijds linken te leggen, bruggen te slaan, te connecteren, te integreren, te associëren, te hybridiseren …

2.3 En route de parcours: van begripsverwarringen tot onbegrip

Definitie van Cultureel Erfgoed volgens Cultureelerfgoeddecreet 2017:
roerende en immateriële culturele uitingen die gemeenschappelijke betekenissen en waarden krijgen binnen een actueel referentiekader en die worden doorgegeven over generaties heen

In 2017 ging het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet van start. Daarin werd onder meer het werken volgens de **Functies** van cultureel-erfgoedwerking vervat, opdat roerend en immaterieel erfgoed zo voortaan beter geïntegreerd zou kunnen worden in alle (types) cultureel-erfgoedorganisaties in de sector. De definitie van cultureel erfgoed werd ook daartoe uitgebreid, zodat het voortaan 'roerende en immateriële uitingen' zou omvatten.
Immaterieel-cultureel-erfgoed werking zou zo met ingang vanaf 2019 steeds meer een vanzelfsprekend deel kunnen vormen van de cultureel-erfgoedprocessen die *alle* cultureel-erfgoedorganisaties verzorgen.
In de allereerste 'Grote Erfgoedronde' van 2018 konden organisaties voor het eerst in hun plannen en aanvraagdossiers voor de Vlaamse overheid naast de werking rond materieel erfgoed ook immaterieel erfgoed structureel verwerken.

Op het snijvlak van hogervermelde ontwikkelingen, is zo in Vlaanderen echter 'en route de parcours' onwillekeurig een vacuüm in de begrippen- en beleidskaders gegroeid. Met een spijtig neveneffect van begripsverwarring tot zelfs onbegrip in de nasleep daarvan.

Wat meer toelichting hierbij:

Organisaties zagen zich in het nieuwe decretale kader van 2017 geappelleerd om zowel rond roerend (materieel) erfgoed als rond immaterieel erfgoed te gaan werken.
De overheid besteedt in deze periode ruim aandacht aan collectiegerichte werking. Voor immaterieel cultureel erfgoed is er op dat ogenblik ook sinds enige jaren een duidelijk en omvattend kader beschikbaar.
Daartussenin echter, bevindt zich nog een **gans spectrum aan 'niet-materiële'** (ofwel 'immateriële') **dimensies en uitingen van erfgoed(werking)**, die evenzeer de voorbije jaren steeds meer aan belangstelling winnen in de sector, waar tal van behoeftes en verzuchtingen rond leven, en/maar waarvoor tot dusver geen dergelijke heldere en hanteerbare kaders en ondersteuning zijn uitgetekend.
Denk aan:

- erfgoedwerking m.b.t. 'geheugen' en herinneringscultuur
- biografisch erfgoed zowel individueel als collectief
- culturele biografie (met ICT)
- betekenisgeving aan erfgoed
- emotie in het kader van erfgoed(werking)
- narrativiteit in het kader van erfgoedwerking
- erfgoed i.v.m. ideologie en waarden
- waarden in het kader van erfgoed(werking), ook verbonden aan gebouwen
- films en geluidsopnames van bv. feesten, opvoeringen en andere manifestaties
- de methode van mondelinge geschiedenis en bronnen die daaruit voortkomen
- documenteren rond praktijken op punt van verdwijnen
- erfgoed in vorm van processen, performance…
- …

Ook bv digitaal erfgoed, past noch echt goed onder materiële, noch immateriële uitingen van erfgoed zoals in de definitie van Cultureel Erfgoed vervat.

Allerlei vormen van erfgoedwerk (b)lijken zo 'buiten categorie te vallen' of althans in de huidig beschikbare kaders kennelijk nergens goed onder te ressorteren.[2]
Er wordt een **gebrek aan (h)erkenning, aan kaders, én aan middelen vanwege het beleid** ervaren om tal van **deze immateriële invullingen en taken vandaag op effectieve wijze handen en voeten te geven** in erfgoedorganisaties.[3]

[2] In theorie of principe kunnen uiteraard alle vormen van erfgoedwerking -met inbegrip van elk van deze niet-materiële facetten- binnen het geheel van de Functies passen. En in een internationale context zien we ook wel aanzetten tot het uitstrekken van erfgoedbeleid – zoals bv. met het programma van UNESCO rond geheugen en herinnering met Memory of the World. Niettemin zijn ook internationaal (EU, Europa, …) kaders fragmentair en onvolledig.
[3] Onbedoeld en ongewild schepte de aandacht die in het afgelopen decennium (in uitvoering van de UNESCO 2003 Conventie) zo naar Vlaamse beleidsontwikkeling rond ICE is uitgegaan, in combinatie met de geschetste begripsverwarringen en gebrek aan kaders en middelen, voor sommigen (erfgoedprofessionals alsook erfgoedgemeenschappen) de indruk alsof andere 'niet-materiële' erfgoedvormen bij het beleid

De ingebouwde **binariteit (materieel-immaterieel) in de definitie van Cultureel Erfgoed** enerzijds,
en het **gebrek aan verfijning en differentiatie van de begrippenkaders** rond de diversiteit aan erfgoed(werking) anderzijds, gecombineerd met **middelenschaarste**, leiden zo tot een weinig wenselijke **wrijving rond de reikwijdte/rekbaarheid en invulling van het concept 'immaterieel erfgoed'**, in de hoop bijkomende middelen te werven via de aandacht en ruimte die Vlaanderen recent voor immaterieel erfgoed in de beleidskaders heeft ingebed.

Waar de enen -terecht- pleiten voor het versterken van vele verweesde dimensies van erfgoedwerking (en dit een plek zoeken te geven onder een brede scope van 'immaterieel' erfgoedwerking)
daar pleiten anderen –evenzo terecht- voor het zorgvuldig omgaan met de invulling van 'immaterieel cultureel erfgoed'.
In het Unesco 2003 paradigma gaat het hierbij immers om een welomlijnde omschrijving van **levende erfgoedpraktijken** van **erfgoedgemeenschappen** waarbij erfgoedzorg zich prioritair toelegt op **het versterken van het doorgeven van de praktijk naar toekomstige generaties** – in directe samenspraak met de betrokken erfgoedgemeenschap.

Er is decennia lang gewerkt om tot deze Conventie te komen, waarbij de praktijk en beleving van 'gewone mensen' centraal staat, en die in grote delen van de wereld als een dekolonisering van het Westerse materiële erfgoedparadigma wordt beschouwd.
Bij een verbreding van het immaterieel-erfgoedbegrip dreigt net die **specificiteit en kwetsbare levende participatieve praktijk uit het ICE-paradigma uitgehold of ondergesneeuwd** te raken **tot vele vormen en varianten van 'immaterieel'**.
Hoezeer elk van deze overige immateriële dimensies van erfgoedwerking ook hun aanspraak op erkenning en omkadering hebben vandaag, het zou niet wijs zijn dit ten koste te doen gaan van wat eerder zo moeizaam gevrijwaard is geworden voor het levend erfgoed van tradities en gebruiken.

Eerder dan zo aan inbreiding van erfgoedconcepten te doen, of aan volgende uitbreiding met een nieuwe toevoeging van erfgoedluiken, echter, lijkt er vandaag integendeel nood aan een **meer inclusief erfgoedbegrip,** dat tegelijk toelaat daarbinnen volop te differentiëren en verfijnen om de vele overige niet-materiële invullingen van erfgoed(werking) óók te kunnen omvatten en faciliteren.

3. VOORSTEL

Voor actuele en duurzame erfgoedwerking is er nood aan:

1. een ruimer, inclusiever en meervoudig begrip van erfgoed

2. ruimte voor differentiatie, specificiteit en vaktechnische specialisatie in erfgoedwerking

3. kwalitatieve versterking en uitbouw van de (basis)werking van erfgoedorganisaties

We pleiten voor **een inclusief begrip van erfgoed dat alle mogelijke benaderingen, uitingen en invullingen van erfgoed en erfgoedtypes waar vandaag aandacht voor bestaat kan insluiten**; ***roerend, digitaal, biografisch, immaterieel, … enz.***

De actuele erfgoedpraktijk is hier bij gebaat, en er is vraag naar vanuit alle verschillende hoeken in het veld.

Inclusieve definitie van Cultureel Erfgoed, voortwerkend op CE-decreet 2017:
~~roerende en immateriële~~ culturele uitingen die gemeenschappelijke betekenissen en waarden krijgen binnen een actueel referentiekader en die worden doorgegeven over generaties heen

Een dergelijke inclusieve definitie van cultureel erfgoed kan tegelijk 'materieel erfgoed', 'immaterieel erfgoed' in de invulling van '**ICE',** net als **alle andere 'niet-materiële' pendanten,** omvatten. Het zou op die wijze ook de problematiek lenigen van variante, niet-compatibele invullingen van 'immaterieel erfgoed' die voortkomen uit een denken dat vandaag te zeer vanuit 'materieel vs immaterieel' vertrekt. En ook voor de werking rond digitaal erfgoed zou het soelaas bieden.[4]

---

als minder waard(evol) bevonden worden dan ICE. Dit terwijl ICE vanzelfsprekend niet meer, maar ook niet minder valabel is dan andere vormen en soorten van niet-materieel erfgoed.

[4] Eventueel kan daarbij een illustratieve, zij het niet-exhaustieve, lijst met voorbeelden van erfgoedvormen opgesomd worden, die een inkijk biedt in het gevarieerde spectrum.

Sluitstuk –zonder hierop in deze nota verder door te gaan[5]– vormt daarbij dan wel dat **werking rond elk type erfgoed gehonoreerd** wordt (financieel en anders), in het licht van een **omvattend cultureel-erfgoedbeleid**.
Vanuit erfgoedorganisaties zou op maat van de context en betrokken erfgoed(gemeenschap) een onderbouwd meerjarenplan voor de cultureel-erfgoedwerking uitgezet moeten kunnen worden dat binnen een gedeeld toetsingskader vanuit het Vlaamse beleid kan worden beoordeeld op maat van de integrale werking.[6]

Tegelijk is het van belang dat onder de koepel van het omvattende integrale erfgoedkader, gedifferentieerde en vaktechnisch gespecialiseerde lijnen kunnen lopen. Zo zou er, naast andere gedifferentieerde lijnen als bv. museologie, biografisch erfgoed, of geheugenwerking, e.d.m. ook een lijn rond 'borgen van **immaterieel cultureel erfgoed**' worden voortgezet, **in het kader van de UNESCO 2003 Conventie als internationale standaard**.

> *Binnen UNESCO zelf is weliswaar inmiddels een communicatieve omslag gemaakt naar de noemer '**levend erfgoed**', eerder dan steeds de term 'immaterieel erfgoed' te blijven hanteren. Dit is uiteraard geen toeval of losstaand gegeven. De focus wordt met de noemer 'living heritage' uitdrukkelijk(er) op het **levende en actuele karakter van dit erfgoed** geplaatst, gedragen en beoefend door **erfgoedgemeenschappen** die het belichamen en willen doorgeven naar de toekomst.*
> *Er zijn in de Vlaamse context helaas weer andere belemmeringen of afstemmingsproblemen om de alternatieve noemer 'levend erfgoed' te gebruiken m.b.t. 'immaterieel cultureel erfgoed' vermits dit begrip In de 'Vlaamse' context vanuit het verleden deels ook al een andere invulling heeft gekregen.[7]*
>
> *Maar hoe dan ook, formeel blijft de Conventie rond 'immaterieel cultureel erfgoed' als kader gelden. Het is van belang deze beide aspecten ('levend karakter' en formeel Unesco framework) ook in Vlaanderen mee in ogenschouw te blijven nemen.*
>
> *Onmiskenbaar zal het begrip 'immaterieel cultureel erfgoed' ook dan telkens een wat **onhandige tweedeling** in de hand werken, vermits door deze noemer dit levend erfgoed steeds als tegenpool van 'materieel' erfgoed zal blijven begrepen worden. De noemer 'intangible cultural heritage' is daarmee een wat ongelukkig kind van zijn tijd, waarbij men vooral deze levende praktijken (vanuit een voorgaand paradigma van folklore en volkscultuur) in een nieuw paradigma van en als 'erfgoed' heeft willen framen en incorporeren, wat van groot symbolisch belang is geweest in het mondiale kijken naar erfgoed.*
>
> *Anderzijds is alles van terminologie toch ook maar een kwestie van constructie, van onderlinge afspraken en goede verstandhouding waar we het over (willen) hebben.*
>
> *Wat uiteindelijk telt is dat erfgoedwerkingen zich met geschikte kaders toegerust weten om (ook) erfgoedgemeenschappen op het terrein/in de samenleving te kunnen begeleiden en versterken in de zorg voor hun erfgoed. En we weten allemaal dat mensen in relatie tot het erfgoed waar ze bij betrokken zijn zelf vaak helemaal geen onderscheid of opdeling maken, a.d.h.v. categorieën en schotten die in een beleidscontext vigeren, en die vaak eerder verdelende dan integrerende effecten sorteren.*

Een beleidsomgeving waarin de vele diverse erfgoedvormen zich in de gedeelde (begrippen)kaders herkennen, zich verankerd en gedragen zien, en waarin een ruime, gedifferentieerde en mature erfgoedprofessie kan floreren, is een belangrijke premisse voor een inclusieve, geïntegreerde erfgoedwerking die middenin de samenleving van de 21ste eeuw kan staan.

---

[5] Deze nota betracht immers geen belangenbehartiging te voeren, als wel een analyse op basis van ervaring en inzichten te kunnen uiteenzetten om daarmee beleidsvisie en -ontwikkeling te voeden die geënt is op praktijkwijsheid en erfgoedexpertise van stakeholders in de cultureel-erfgoedsector.

[6] De benadering via 'functies' die van toepassing zijn op alle soorten werkingen en types cultureel erfgoed, zoals het Cultureelerfgoeddecreet 2017 decretaal introduceerde, dragen alvast het potentieel in zich om een geïntegreerde cultureel-erfgoedwerking te faciliteren. Het invullen van de functies zou naar de toekomst nog meer ook de integratie en verbreding moeten kunnen weerspiegelen zodat alle types cultureel erfgoed ook hun plek vinden onder alle functies.

[7] Wanneer we het in Vlaanderen over 'levend erfgoed' hebben, gaat het doorgaans over dierenrassen met een erkenning als levend erfgoedras. Het gaat dan over rassen van kippen, konijn, runderen, … die vaak ook een link hebben met een bepaalde streek. Het Steunpunt Levend Erfgoed (www.SLE.be) biedt geïnteresseerden ondersteuning en informatie. Maar 'levend erfgoed' kan ook als verzamelnaam gelden voor alle rassen en variëteiten van dieren en planten die over verschillende generaties heen vorm kregen door menselijke of natuurlijke selectie of door beide mechanismen. Cfr. definitie Levend erfgoed van 't Grom (zie https://www.tgrom.be/collectie)

Deze NOTA *Voor een beter (ergoed)begrip*
komt tot stand als initiatief vanuit het Domeinnetwerk Immaterieel Cultureel Erfgoed,
met partners

- **Histories** (Domein Sociale praktijken, feesten en rituelen)
- **CAG** (Domein Natuur en Universum)
- **CEMPER**, Centrum voor Muziek- en podiumerfgoed (Domein Muziek en Podiumkunsten)
- **CRAFTS.** (Domein Ambachtelijke vaardigheden en technieken)
- **ETWIE** (Thema immaterieel erfgoed van techniek, wetenschap en industrie)
- **PARCUM** (Thema Religieus erfgoed)
- **Sportimonium** (Thema Sport en spel)
- **Werkplaats Immaterieel Erfgoed** (ICE-organisatie)

Het netwerk zet gezamenlijk in om een heldere onderlinge **samenwerking en afstemming** te realiseren met het oog op een slagkrachtige werking en een geoptimaliseerde ondersteuning rond het borgen van immaterieel cultureel erfgoed m.b.t. minimum alle vijf domeinen.
Het vormen van onderbouwde visie op immaterieel erfgoed en hanteren **van eenduidige terminologie** maken deel uit van de samenwerking en afstemming vanuit het netwerk.[8]

[8] **FARO. Vlaams steunpunt voor cutureel erfgoed** is tevens **ondersteunende partner** bij **het Domeinnetwerk Immaterieel Cultureel Erfgoed.** Echter, in het licht van dit specifieke initiatief 'Voor een beter (erfgoed)begrip' omtrent de brede thematiek van begrippenkaders in de cultureel-erfgoedsector, en rekening houdend met de sectorbrede rol van het steunpunt, en met het lopende traject rond de Strategische Visienota CE en de rol als steunpunt daarbij, staat FARO derhalve zelf niet in bijgaand overzicht van de netwerkpartners.